

Väljavõte Eesti Riigikontrolli tulemusauditi osakonna peakontrolööri Tarmo Olgo ettekandest Vene Föderatsiooni Kontrollikoja kolleegiumi ja Eesti Riigikontrolli juhtkonna ühiskoosolekul Ivangorodis 29. märtsil 2012

[---] Tahan alustada oma ettekannet tänusõnadega meie Vene kolleegide aadressil. Täna arutatavad kaks auditit on meie esimesed koostööprojektid, ja meie arvates on need projektid olnud edukad.

Meile avaldas sügavat muljet kolleegide kõrge professionaalsus ja oma tööle pühendumus. Tihe koostöö ja infovahetus kahe auditorganisatsiooni vahel nende auditite käigus andis meile täiendavat informatsiooni meie riigiasutuste tegevuse hindamiseks. Loodame, et ka meie kolleegid Venemaa Kontrollikojas said meie inimeste töö tulemusel endale vajalikku uut informatsiooni. Koostöö konkreetsete mõlemat riiki huvitavate probleemide käsitlemisel peaks kindlasti jätkuma.

Ning palun võtke vastu meie tänusõnad selle eest, et võtsite enda peale juhtrolli täna alla kirjutatavate ühisdokumentide projektide koostamisel.

Järgnevalt käsitlen auditite problemaatikat selles järjekorras, nagu nende aruanded valmisid. Aja piiratuse tõttu räägin ainult neist küsimustest, mille lahendamine sõltub eelkõige kahe riigi ametkondade koostööst.

Räägin esmalt Peipsi järve keskkonnakaitse tagamise ja piiriveekogude säästliku kasutamise auditist. Peipsi järv on Euroopa Liidu kontekstis unikaalne, sest teist nii suurt järve Euroopa Liidu piiril ei ole. Peipsi järv on Euroopa suuruselt neljas järv, mille valgjal elab ligikaudu miljon inimest, kes mõjutavad ja on mõjutatud järve eutrofeerumisest, s.t toitainetega küllastumisest. Järve reostuskoormuse vähenemise suudame saavutada vaid Eesti ja Venemaa ühtsete jõupingutustega.

Viimase kümne aasta jooksul on toitainete sisaldus Peipsi järves tervikuna püsinud stabiilne, kuid sellele vaatamata vohab selles suviti järjest enam vetikaid ja toimuvad muutused ökosüsteemis. Järve seisundit mõjutavad nii valglas toimuv inimtegevus, looduslikud protsessid, kui ka järve põhja paljude aastate jooksul koos põhjasetetega ladestunud toitained. Senised uuringud näitavad, et suur osa toitainetest tuleb looduslikest protsessidest, aga suurim siiski inimtegevusest. Muuta saame vaid inimtegevust.

Meile on üldjoontes teada peamised Peipsi järve reostusallikad: Eesti poolel tekib suurim saastus põllumajandusest ning Venemaa poolel asulate reoveest. Need tegevused ei toimu vaid veekogude ääres, vaid kogu valgjal, mistõttu tuleb Peipsi järve kaitset korraldada valglaühendusest. Eestis on selle tegevuse korraldamiseks olemas veemajanduskava ning varsti kehtestatakse samasugune kava ka Venemaa poolel. Näeme, et nende kavade ellu viimine ja pidev täiustamine on otsustava tähtsusega Peipsi järve senisest parema olukorra tagamisel. On esmatähtis, et reostuskoormuse vähendamisel pöörataks enim tähelepanu saasteallikatele, mis annavad olulisima osa reostusest. Lisaks tuleb riikidel hinnata ka seda, kas ellu viidud tegevused ning kulutatud raha on toonud kaasa ka soovitud tulemuse järve seisundi paranemise näol.

Täna allkirjastatavas ühismemorandumis tunnustame Eesti-Vene piiriveekogude ühiskomisjoni tööd. 14 tegevusaasta jooksul on komisjonis vahetatud infot veemajanduse olukorrast mõlema riigi territooriumil, läbi viidud mitmeid tulemuslikke ühisekspeitsioone Peipsi veekvaliteedi hindamiseks, samuti on suudetud ühtlustada osad veeproovide analüüsimeetodid. Palju tööd seisab veel ees, eelkõige vee kvaliteedi ja järve seisundi hindamise ühtsete kriteeriumite ning meetodikate välja töötamisel. Eesti ja Venemaa riigikontrollid julgustavad memorandumis piiriveekogude ühiskomisjoni kasutama oma

teadmisi ja volitusi selleks, et pakkuda välja lahendusi Peipsi järve keskkonnaseisundi parandamiseks.

Selle aasta veebruaris Moskvas käies arutasime oma kolleegidega, et juba praegu on meie audititel olnud positiivne mõju – näiteks on Vene poolel leitud lisaraha seire parendamiseks ning Eesti poolel on Keskkonnaministeerium ja Põllumajandusministeerium jõudnud ühisele arusaamale, et hajureostuse ohjamiseks peab enam koostööd tegema. Loodame ning usume, et kui Eesti Riigikontroll ning Vene Föderatsiooni Kontrollikoda viivad ühismemorandumis kokkulepitu kohaselt 2015. aastal läbi järeldaudid, on Peipsi järve seisund praegusega võrreldes juba paranenud.

Järgnevalt käsitlem kaupade ja transpordivahendite piiriületust kindlustavate riigiorganite tegevuse auditit.

Meie hinnangu kohaselt on meie maanteepiiripunktide materiaalne baas Koidulas (Kunitšina Gora) ja Luhamaal (Šumilkino) piisav praeguse ja ka praegusest kuni kaks korda suurema veostemahu teenindamiseks.

Narvas rajatakse uus infrastruktuur sõiduautode, busside ja jalakäijate teenindamiseks, mis loodetavasti lahendab probleemid nende piiriületuse osas. Kuid Narva piiripunkti läbilaskevõimet kaubaveokite osas ei ole võimalik suurendada enam kui kaks, maksimaalselt kolm korda.

Auditite ühisdokumendist loeme, et Venemaa ametkonnad ei välista Narvast lähtuvate veomahtude oluliselt suuremat kasvu. Kui see arengustsenaarium teostub, siis on vältimatu üle Narva jõe uue silla rajamine. Seda kavandati juba eelmise sajandi 70-ndatel aastatel. Meie sooviks on, et kahe riigi koostöös võimalikult kiirelt korraldataks silla rajamise vajalikkust ja võimalikkust selgitavad uuringud ja ekspertiisid. Nende vajalikkust rõhutasid kahe riigi valitsuste esindajad juba 2006. aastal, siis tehtud otsused tuleks ellu viia. Eesti on valmis neid uuringuid finantseerima. Loodame, et Venemaa transpordiministeerium reageerib positiivselt meie ametkondade vastavasisulisel pöördumisele.

Täna allkirjastatavas ühisdokumendis märgime võimalust vähendada veoste mahu kasvust maanteepiiripunktidele tulenevat survet raudtee võimaluste oluliselt parema kasutamise teel.

Meie raudtee infrastruktuur võimaldaks Venemaa suunal läbi lasta praegusest kaks korda rohkem kaubaronge. Meile teadaolevalt on Venemaa ettevõtjad sellest väga huvitatud.

Loodame, et ОАО Российские Железные Дороги leiab selleks võimalused.

Venemaa valitsus otsustas eelmisel aastal, et Ivangorodis tuleb luua kaasaja nõuetele vastavad võimalused rongidega veetavate loomse päritoluga kaupade kontrollimiseks. Praegu selliste raudteesaadetiste kontrollivõimalusi pole ei Ivangorodis ega Narvas. Küll aga on need olemas Petšoras (Печоры-Псковские), ja 2011. aastal käiku antud uues Koidula raudteejaamas – seal loodud kontrollivõimalused vastavad kõigile Euroopa Liidu nõuetele. Tegime oma ametkondadele ettepaneku pöörduda oma Venemaa kolleegide poole ettepanekuga kaaluda – vast oleks siiski mõlema riigi huvides uute kontrollipunktide rajamise asemel mõistlikum rekonstrueerida Petšora kontrollipunkt?

Veoste piiriületust saaks oluliselt kiirendada veoste ja dokumentide ühiskontrolliga, kooskõlas kaupade piirikontrolli tingimuste kooskõlastamise rahvusvahelise konventsiooniga. Selle otstarbekust ja vajadust on korduvalt rõhutatud Venemaa ja Euroopa Liidu tollivaldkonna töötajate ühistel nõupidamistel. Selles suunas liikumist võiks alustada tollitöötajate piiriülese koostöö olulise tihendamisega, näiteks kokkuleppega, et omavahel vahetatakse infot saadetistega seonduda võivatest riskidest ja veose piirikontrollil tuvastatud asjaoludest, mis teisele osapoolele olulised võiksid olla. Näiteks, Eesti piiripunkt võiks edastades Koidula jaamast Venemaa suunas väljunud rongi vaguni läbivalgustamisel tuvastatu Venemaa piiripunktile kontrolli teostamiseks – juba Venemaa piiri ületanud rongi ju tagasi ei kutsu. Vastastikust infovahetust peaksime käsitlema kui esimest sammu veoste ühise kontrollimise

suunas. Me väga loodame, et Venemaa Föderaalne Tolliteenistus sõlmib vastavasisulised kokkulepped oma kolleegidega Eestis.

Lõpetuseks

Täna allakirjutatavates Eesti ja Vene kõrgemate kontrolliorganite ühismemorandumites on toodud mitmeid edukaid näiteid Eesti ja Vene riigiorganite ja ametiasutuste koostööst. Samuti on osundatud mitmetele vajakajäämistele. Loodan täna ja homme, mõlema riigi ametnike vahel toimuvate kohtumiste tulemusena, astutakse pikk samm probleemide positiivse lahendamise suunas.

Tahan veelkord tänada häid kolleege Vene Riigikontrollist meeldiva koostöö eest ning soovida kõigile sisukat arutelu jätku.